

DOI

УДК 351:502. 02:338

Решетченко А.І., Шаповалов О.І.

Решетченко А.І., кандидат технічних наук, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, ORCID: 0000-0003-0767-8597, alena.reshetchenko@gmail.com

Шаповалов О.І., Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, nekto.a2014@meta.ua

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ ТЕРИТОРІЙ СЕЛИЩНИХ ГРОМАД ЯК МЕХАНІЗМУ СПРИЯННЯ СТАЛОМУ РОЗВИТКУ

Стратегічна екологічна оцінка є одним із інструментів сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони навколишнього середовища і здоров'я населення та інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування, що особливо актуально для утворених територіальних громад в рамках реформи децентралізації України. Проаналізовано проблемне поле децентралізації сільських поселень, що проявляється у вирішенні проблем економічного та соціального спрямування як першочергових, в той час як питання охорони навколишнього природного середовища не мають пріоритету у вирішенні для селищних територіальних громад. В статті розглянуто на прикладі стратегічної екологічної оцінки (СЕО) Наталинської територіальної громади у Харківській області основні виклики, із якими можуть зіштовхуватись територіальні громади при впровадженні завдань стратегії розвитку громади. Проведено SWOT-аналіз поточної екологічної ситуації Наталинської територіальної громади, проаналізовано регіональні та локальні стратегічні цілі, що передбачені Стратегією розвитку Харківської області та Наталинської громади. Надамо опис основним факторам, що можуть обмежувати впровадження комплексу природоохоронних та екологічно безпечних управлінських рішень у розділі СЕО щодо надання рекомендацій з пом'якшення можливих негативних наслідків на стан довкілля. Такими викликами виступають: особливості просторових характеристик громад, природно-ресурсний потенціал, низька концентрація людського ресурсу, особливості застосування архітектурно-планувальних заходів сільської місцевості, віддаленість від адміністративних центрів, обмеженість громад до доступу усіх благ від екосистемних послуг. Зазначено, що звіт зі стратегічної екологічної оцінки варто застосовувати не лише як задокументований опис та оцінювання наслідків на довкілля, а й як складову інтегрованого управління ресурсами, природним потенціалом та плануванням землекористування. Адже стійкість системи визначається у її взаємному, паралельному розвитку сфер економіки, екології та соціуму, що є основою сталого розвитку.

Ключові слова: стратегічна екологічна оцінка, сталий розвиток, екологічна безпека, територіальна громада, пом'якшуючі заходи.

Вступ. Екологічна оцінка виступає одним із основних елементів реалізації екологічної політики. З метою урегулювання засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій було підписано Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» [1]. Введення в дію цього документу із 2018 року в Україні започаткувало впровадження загальноприйнятої у Європейському союзі практики аналізу державних планувальних програм з точки зору їх стратегічного впливу на довкілля. Передумовою цього запровадження стало підписання Угоди про Асоціацію України з ЄС, затвердження базового плану Адаптації екологічного законодавства України до законодавства ЄС [2] та прийняття закону України «Про оцінку впливу на довкілля» [3]. Це стало важливим кроком для досягнення загально визнаної концепції сталого розвитку, до якої зараз долучені усі розвинені країни світу. З метою реалізації програми ООН «Трансформація нашого світу: Порядок денний сталого

розвитку на 2030 рік», яка включає у себе 17 цілей сталого розвитку та 169 завдань для їх реалізації, Президент України підписав указ «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 р. [4].

Науковою спільнотою України загострювались питання актуальності та доцільності стратегічної екологічної оцінки в Україні як інструменту регулювання екологічної політики ще до введення в дію Закону України Про Стратегічну екологічну оцінку [5–6]. Сучасні дослідження щодо здійснення СЕО сконцентровані на вирішенні першочергових завдань сприяння сталому розвитку великих міст та впровадженні заходів щодо мінімізації негативних впливів на довкілля [7–8]. Позитивний європейський досвід впровадження та організації СЕО, що регламентується Директивою 2001/42/ЄС [9], та необхідність зосередження української спільноти на оцінюванні наслідків для довкілля, їх пом'якшення та організація екологічно безпечних природоохоронних рішень обумовлюють актуальність даного дослідження.

Метою дослідження є визначення обмежувальних аспектів впровадження комплексу еколого-орієнтованих управлінських рішень при здійсненні процедури СЕО з урахуванням засад сталого розвитку на прикладі Наталинської територіальної громади Харківської області.

Виклад основного матеріалу. В законодавчій термінології України затверджено, що сталий розвиток – це такий розвиток суспільства, при якому задовольняються усі потреби нинішнього покоління із урахуванням інтересів майбутніх поколінь [10]. Теорія сталого розвитку охоплює усі аспекти життєдіяльності населення та має вирішуватися усіма мешканцями і керівництвом населеного пункту, до якого застосовуються принципи такого розвитку, щоб забезпечити високу якість міського середовища та життя населення, рівновагу урбанізованого та природного середовища.

Проблемним колом у досягненні цілей сталого розвитку територіальних громад виступають виклики, пов'язані із реформою децентралізації. Серед них можливо виділити: проблеми фінансової спроможності утворених територіальних громад [11] та фінансово-економічна поляризація регіонів [12], уповільнення перейняття позитивних практик великих міст по відношенню до селищних громад. До масштабної та найбільш вагомій проблеми децентралізації України, як зазначено у деяких дослідженнях [13–16], слід віднести проблеми використання та управління земельними ресурсами. Даний факт

підтверджують і проведені опитування населення територіальних громад, що ставлять проблему землекористування на перше місце (рис. 1) [17].

Проаналізувавши «Звіт про результати дослідження успішності об'єднання територіальних громад» [17], можливо виділити першочергові проблеми, що були вирішені після об'єднання територіальних громад. Результати цього аналізу представлено на рис. 2.

Із вищенаведеного аналітичного огляду виходить, що першочерговими для вирішення повстають проблеми економічного та соціального розвитку територіальних громад, а забезпеченню реалізації екологічної політики та покращенню стану навколишнього природного середовища приділяється менше уваги, що завдає перешкод для реалізації розвитку територіальних громад на засадах сталого розвитку, оскільки існування цієї концепції може бути тільки за умови рівноваги соціальних, економічних та екологічних напрямів. Слід відмітити, що така нерівномірність у вирішенні проблем стосується як реформи децентралізації, так і державної політики в цілому [18].

Для ефективного врегулювання поточної екологічної ситуації, а також запровадження пом'якшуючих заходів щодо можливого негативного впливу на довкілля необхідно враховувати, що, незважаючи на проведену роботу стосовно реформи децентралізації, на даний час в Україні залишається актуальним ряд

Рис. 1. Негативні результати об'єднання громад (за результатами опитування [17])

Fig. 1. Negative results of community unification (according to survey results [17])

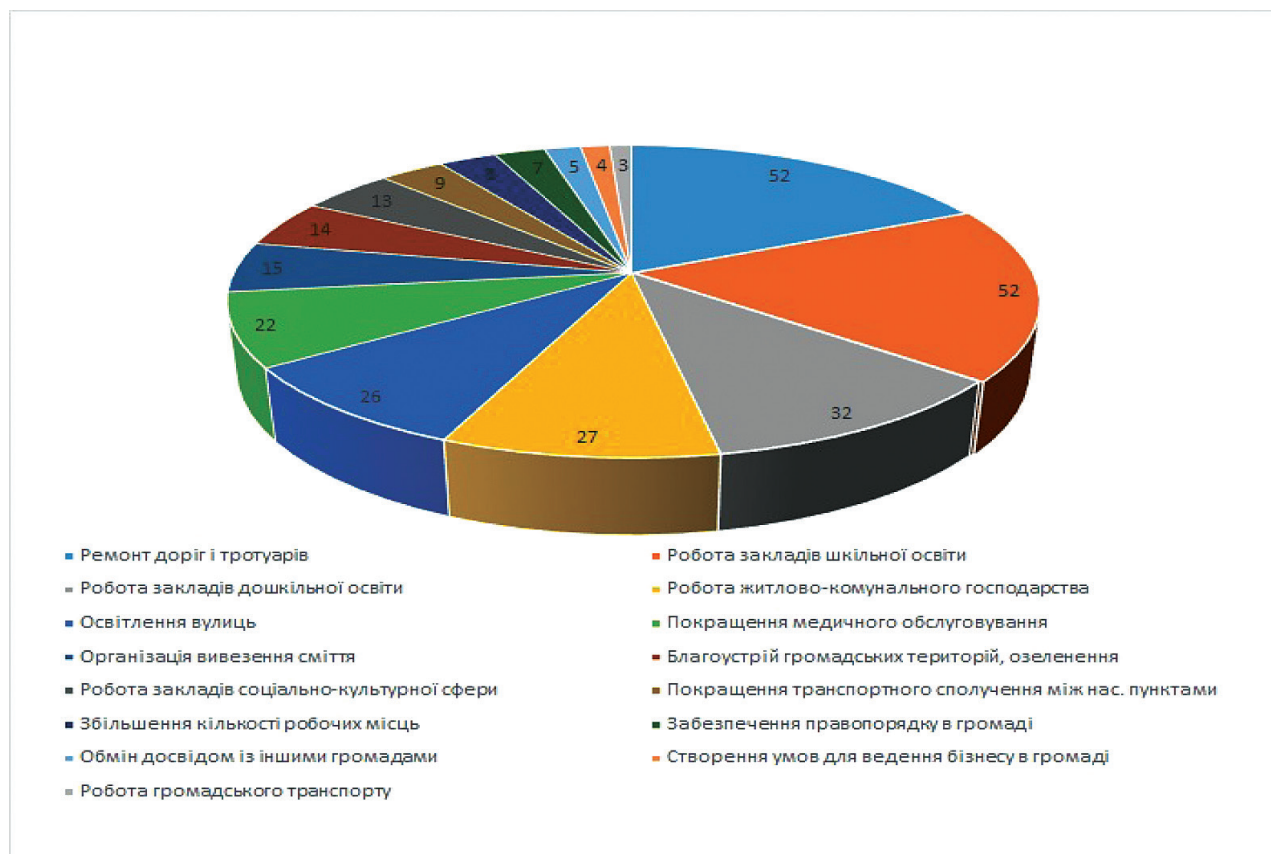

Рис. 2. Результати вирішення першочергових проблем після об'єднання громад (за результатами опитування [17])

Fig. 2. Results of solving priority problems after community unification (according to survey results [17])

проблем, які ускладнюють не тільки втілення запропонованих у результаті виконання стратегічної екологічної оцінки заходів, а й значно сповільнюють загальний рух із реалізації принципів сталого розвитку. Серед наявних перешкод слід виокремити: обмежені можливості громад, пов'язані із ландшафтно-просторовими характеристиками території, що позначаються на їх природно-ресурсному потенціалі; розвитку соціальної, транспортної та інженерної інфраструктури; концентрації людського ресурсу та вживаним архітектурно-планувальним заходам. Наразі для впровадження ефективних екологічно-безпечних рішень перед територіальними громадами повстають проблеми обмежених можливостей використання екосистемних послуг постачання та ін.

Отже, реалізація стратегічної екологічної оцінки як інструменту врегулювання екологічної політики здатна вивести на більш високу ланку процеси екологізації територіальних громад та стратегічного планування із урахуванням екологічних парадигм. На сьогодні є очевидним, що громади, які інвестують у захист навколишнього природного середовища, не лише вирішують екологічні питання, а й підвищують привабливість проживання у даній громаді та здатні сконцентрувати новий людський ресурс у регіонах, що позитивно

сприятиме економічному розвитку територіальних громад [19].

В результаті аналізу Стратегії розвитку Наталинської громади до 2025 року [20] (далі – Стратегія розвитку), а також офіційної інтегрованої довідки громади [21] розроблено SWOT-аналіз (табл. 1) поточної екологічної ситуації у Наталинській громаді, що є одним з найбільш ефективних інструментів стратегічного планування, оскільки дозволяє застосувати системний підхід щодо узагальнення зібраної інформації стосовно поточного стану громади.

Проведений аналіз свідчить, що існує негативна диспропорція між недоліками та перевагами поточного екологічного стану Наталинської громади. Водночас існує багато можливостей та загроз, що можуть або збільшити цей дисбаланс, або значно його пом'якшити.

Досягнення стану сталого розвитку є основною метою стратегічного бачення поточного та майбутнього розвитку Наталинської громади. Для забезпечення збалансованого та безперервного руху до цієї мети в основі проекту Стратегії розвитку Наталинської громади до 2025 року було покладено дві найбільш пріоритетні стратегічні цілі – економічний розвиток та підвищення якості життя у громаді.

Таблиця 1. SWOT – аналіз екологічної ситуації на території Наталинської громади

Table 1. SWOT – analysis of the environmental situation on the territory of the Natalyn community

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> – значні ресурси земель сільськогосподарського призначення, що знаходяться у володінні ТГ; – сприятливі умови для розвитку сільського господарства (рослинництво, тваринництво); – бюджетна підтримка об'єднаних територіальних громад та позитивний досвід залучення субвенцій. 	<ul style="list-style-type: none"> – природне скорочення населення; – нестача кваліфікованих робітників; – відсутність дієвої системи роздільного збору, сортування, переробки і утилізації відходів; – зношеність дорожнього покриття; – деградація ґрунтів; – забруднення земельних та водних ресурсів підприємствами; – зношеність наявної системи водопостачання та водовідведення; – делегування повноважень органами державної влади громадам без забезпечення відповідних фінансових ресурсів на їх виконання.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> – зростання світового попиту на екологічну сільськогосподарську продукцію; – створення і розвиток «зеленого туризму» та екотуризму; – розвиток енергозберігаючих технологій і альтернативних джерел енергії (сонячна, вітрова, енергія біомаси); – підвищення екологічної свідомості та залучення мешканців громади до заходів екологічного спрямування (відновлення лісосукуп, створення зелених зон, сортування сміття, розробка і реалізація екопроектів). 	<ul style="list-style-type: none"> – зростання трудової міграції і втрата трудових ресурсів; – погіршення демографічної ситуації, старіння населення та зменшення його чисельності; – збільшення випадків браконьєрства; – підвищення нестабільності економічної та політичної ситуації в Україні; – збереження тенденції до посилення ступеня деградації ґрунтів; – збільшення обсягів використання добрив та засобів захисту рослин, що негативно впливають на стан довкілля та якість життя населення.

Проведений аналіз цілей Стратегії розвитку Наталинської громади відповідно до екологічних цілей Стратегії розвитку Харківської області на 2021–2027 роки [22] встановив, що Стратегія розвитку Наталинської громади в цілому є нейтральною до регіональних цілей «Охорона та раціональне використання водних ресурсів», «Забезпечення якісного стану та відновлення деградованих й еродованих земель і ґрунтів» та «Збільшення лісистості області і збереження біорізноманіття». Регіональна ціль «Створення ефективної системи поводження з промисловими і твердими побутовими відходами» майже узгоджена із операційними цілями Стратегії розвитку Наталинської ТГ.

Аналізуючи ймовірні наслідки на довкілля, що можуть виникнути від реалізації Стратегії розвитку Наталинської ТГ, варто виділити основні можливі негативні впливи. Так, наприклад, виконання завдання «Покращення транспортної доступності та стану транспортної інфраструктури» передбачає збільшення чисельності транспортного потоку, що, у свою чергу, може збільшити викиди від пересувних джерел і призвести до погіршення стану атмосферного повітря. Реалізація Стратегії розвитку може призвести до збільшення обсягів утворення твердих побутових відходів (ТПВ) через розвиток сфери туризму, що передбачено завданням Стратегії «Створення туристичних продуктів». Досягнення операційної цілі «Підвищення рівня екологічної безпеки та впровадження енергоефективних технологій» може мінімізувати подібний вплив на навколишнє середовище, оскільки для її реалізації планується запровадження

та підтримка правил з благоустрою, організація роздільного збирання ТПВ.

На прикладі Наталинської територіальної громади можливо проаналізувати вузькість вибору управлінських рішень щодо забезпечення екологічної безпеки даної території через зазначені перешкоди.

Близько 80% земельного фонду громади становлять землі сільськогосподарського призначення, слугуючи тим самим ресурсно-економічним фундаментом на якому базується основний напрямок діяльності Наталинської ТГ. Втім, на сьогодні в Україні існує чітко сформована тенденція до зниження родючості земель через надмірну розораність та деградацію ґрунту в цілому. Особливо це стосується Степової зони (до якої відноситься територія Наталинської громади), де за 120 років вміст гумусу знизився на 19,5% [23]. Це є великою загрозою, що у перспективі ставить під питання досягнення Наталинською ТГ цілей сталого розвитку, але у її Стратегії розвитку відсутні заходи, що мають на меті боротьбу з цим несприятливим явищем. В цьому простежується не тільки недосконалість стратегічного бачення в управлінні громадою, а й вияв обмеженого природно-ресурсного потенціалу, який не дозволяє приділяти належну увагу вирішенню подібних масштабних проблем екологічного спрямування.

Слід зауважити, що проект Стратегії розвитку Наталинської ТГ був затверджений до об'єднання із Володимирівським, Кобзівським, Мартинівським, Петрівським, Попівським та Соснівським старостинськими округами. Однак треба враховувати і те, що реформа децентралізації загострила проблему нестачі

кваліфікованих кадрів та належного фінансування новоутворених громад, а це, у свою чергу, ще більше посилює наявні проблеми з ландшафтно-просторовими характеристиками територій громад та слугує додатковим обмежувальним фактором у прийнятті доцільних управлінських рішень щодо забезпечення екологічної безпеки.

Процедура стратегічної екологічної оцінки повинна виявляти усі можливі негативні наслідки реалізації Стратегії розвитку громади, враховувати варіанти для прийняття найкращих екологічно безпечних управлінських рішень із дотриманням принципів сталого розвитку та із недопущенням великих витрат бюджетного фонду. Спрямованість стратегічної екологічної оцінки полягає у виявленні недоліків, які визначені у документах державного планування (у розглянутому прикладі таким документом виступає Стратегія розвитку громади), та їх якнайшвидшого усунення.

Висновки. На прикладі Наталинської територіальної громади Харківської області було проаналізовано стратегічні цілі регіонального та локального масштабу, розкрито основні напрямки, що не охоплені у Стратегії розвитку Наталинської територіальної громади. Виявлено, що розробка та впровадження пом'якшувальних заходів із впливу на довкілля прямо пов'язана із просторовими характеристиками громади та її природно-ресурсним потенціалом, що у деяких випадках може бути ускладненою та не відповідати критеріям сталого розвитку або відповідати їм частково.

У цьому контексті стратегічна екологічна оцінка може розглядатись як необхідний механізм сприяння сталому розвитку, який дозволяє враховувати недоліки, що утворюються під час проведення державних реформ, зокрема реформи децентралізації, та значно зменшити або навіть попередити їх негативну дію з боку охорони навколишнього середовища.

Позитивним ефектом від використання стратегічної екологічної оцінки повинно бути стимулювання ощадливого, комплексного, екологічно безпечного та економічно раціонального використання природних ресурсів. Але проведені аналітичні дослідження свідчать, що дані аспекти СЕО можуть бути ускладнені через вузьку спрямованість економічної діяльності громади, яка обумовлена ресурсним потенціалом, інвестиційною непривабливістю території громади та просторово-ландшафтних характеристик і для вирішення загострених питань та одержання позитивного ефекту від впровадження СЕО з метою досягнення концепцій сталого розвитку територіальних громад потребує подальшого аналізу, вивчення та перейняття позитивних практик зарубіжного досвіду.

Література

1. Про стратегічну екологічну оцінку : Закон України від 20.03.2018 р. № 2354-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text> (дата звернення: 12.10.2022).
2. Щодо затвердження Базового плану Адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації) : Наказ Міністерства екології

та природних ресурсів України від 17 грудня 2012 р. № 659. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FIN81968?an=4> (дата звернення 26.09.2022).

3. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. Дата оновлення: 13.05.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text> (дата звернення: 12.10.2022).

4. Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України) від 30.09.2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 10.10.2022).

5. Палехов Д.О. Правові проблеми імплементації стратегічної екологічної оцінки в Україні. *Держава і право : юридичні і політичні науки*. 2005. Вип. 28. С. 510–516.

6. Шевченко І.В. Стратегічна екологічна оцінка як інструмент екологічної політики України. *Економіка України*. 2016. № 10. С. 79–86.

7. Козаченко Т.П. Стратегічна екологічна оцінка в Україні: проблеми та перспективи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 16. С. 98–101.

8. Гілета Л.А. Місце стратегічної екологічної оцінки в територіальному плануванні населених пунктів. Регіон – 2020: стратегія оптимального розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 8 – 9 жовтня 2020 р.). Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2020. С. 132–134.

9. Про оцінку впливу на стан навколишнього природного середовища окремих проектів та програм : Директива 2001/42/ЄС Європейського парламенту та Ради від 27 червня 2001 року. 9 с.

10. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19/ed20150205#n30> (дата звернення: 12.10.2022).

11. Барановський М.О. Фінансова децентралізація в Україні: особливості становлення. *Український географічний журнал*. 2017. № 4. С. 30–38.

12. Орловська Ю.В., Кірюхін Р.О. Децентралізація влади в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Економічний простір*. 2021. № 172. С. 87–92. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/172-15>.

13. Новаковський Л.Я., Новаковська І.О., Бредіхін О.О. Муниципалізація землекористування в умовах децентралізації влади в Україні. *Український географічний журнал*. 2019. № 2. С. 23–31.

14. Россоха В., Плотнікова М. Розвиток сільських територій України в умовах децентралізації управління: стан, проблеми, перспективи. *Економічний дискурс. Міжнародний науковий журнал*. 2018. Вип. 4. С. 41–53.

15. Третяк А.М., Третяк В.М., Прядка Т.М. Територіальне планування землекористування в контексті формування фінансової стійкості об'єднаних територіальних громад. *Землеустрій, кадастр та моніторинг земель*. 2017. № 1. С. 21–27.

16. Мальчикова Д.С., Беляя І.С. Практика децентралізації в Херсонській області: територіальні ресурси громад і проблеми землеустрою. *Вісник Одеського національного університету*. 2020. Том 25. № 1(36). С. 110–125.

17. Звіт про результати дослідження успішності об'єднання територіальних громад. URL: https://web.archive.org/web/20171010183618/http://decentralization.gov.ua/pics/attachments/decentralization_report_2017.pdf (дата звернення: 10.11.2022).

18. Кононенко І. Державна екологічна політика в умовах децентралізації влади в Україні. *Геополітика України: історія і сучасність*. Т. 2, № 27. С. 67–74

19. Василюк О., Львівська Л. Екосистемні послуги. Огляд. 77 с. URL: https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/EcoPosluga_web_new.pdf (дата звернення: 20.09.2022).

20. Стратегія розвитку Наталинської сільської об'єднаної територіальної громади на період до 2025 року: проект. URL: <http://krasnodardra.gov.ua/2019/02/13/strategichnij-plan-rozvitku-naktalinsko%D1%97-silsko%D1%97-obyednano%D1%97-teritorialno%D1%97-gromadi-do-2025-roku/> (дата звернення: 20.09.2022).

21. Інтегрована довідка Наталинської територіальної громади – Красноградська районна державна адміністрація. URL: <http://krasnodrda.gov.ua/integrovana-dovidka-natalinskoj-teritorialnoi-gromadi/> (дата звернення: 20.09.2022).

22. Проект Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки. Харків, 2020. С. 97–99. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1026/102538/files/Стратегія.pdf> (дата звернення: 10.10.2022).

23. Національна доповідь про стан родючості ґрунтів України / редкол Балюк С.А., Медведєв В.В., Тараріко О.Г. та ін. Київ, 2010. С. 15–37. URL: http://www.iogu.gov.ua/wp-content/uploads/2013/07/stan_gruntiv.pdf (дата звернення: 10.11.2022).

References

1. On strategic environmental assessment: Law of Ukraine dated March 20, 2018 No. 2354-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text> (access date 10/12/2022).

2. Regarding the approval of the Basic Plan for the Adaptation of the Environmental Legislation of Ukraine to the legislation of the European Union (Basic Plan of Approximation): Order of the Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine dated December 17, 2012 No. 659. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FIN81968?an=4> (application date 09/26/2022).

3. On environmental impact assessment: Law of Ukraine dated May 23, 2017 No. 2059-VIII. Date of update: 05/13/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text> (access date 10/12/2022).

4. On the goals of sustainable development of Ukraine for the period up to 2030: Decree of the President of Ukraine dated September 30, 2019 No. 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (date of application 10.10.2022).

5. Palekhov D. O. (2005), *State and law: legal and political sciences*. V. 28. pp. 510–516.

6. Shevchenko I. V. (2016), *Ukraine economy*. № 10. pp. 79-86.

7. Kozachenko T.P. (2018), *Investments: practice and experience*. №16. pp. 98–101.

8. Materials of the international scientific-practical conference (Kharkiv, October 8-9, 2020). Kharkiv: KhNU named after V.N. Karazina, 2020. P. 132–134.

9. On the assessment of the impact on the environment of individual projects and programs: Directive 2001/42/EC of the European Parliament and the Council of June 27, 2001. 9 p.

10. On the principles of state regional policy: Law of Ukraine dated February 5, 2015 No. 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19/ed20150205#n30> (access date 10/12/2022).

11. Baranovskyi M.O. (2017). *Ukrainian Geographical Journal*. № 4. pp. 30–38.

12. Orlovskaya, Yu. V., Kiriukhin, R. O. (2021). *Economic space*. № 172. S. 87–92. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/172-15>.

13. Novakovskiy L. Ya., Novakovska I. O., Bredikhin O. O., Stetsiuk M. P., Skrypnyk L. R. (2019). *Ukrainian Geographical Journal*. № 2. pp. 23–31.

14. Rossokha V., Plotnikova M. (2018). *Economic discourse. International scientific journal*. Vyp. 4. S. 41–53.

15. Tretiak A. M., Tretiak V. M., Priadka T. M., Tretiak N. A. (2017). Territorial planning of land use in the context of the formation of financial stability of united territorial communities. Land management, cadastre and land monitoring. 2017. No. 1. P. 21–27.

16. Malchykova D.S., Bielaia I.S. (2020). *Bulletin of Odessa National University*. Tom 25. № 1(36). pp. 110–125.

17. Report on the results of the study of the success of the unification of territorial communities. URL: web.archive.org/web/20171010183618/http://decentralization.gov.ua/pics/attachments/decentralization_report_2017.pdf (access date: 11/10/2022).

18. Kononenko I. Geopolitics of Ukraine: history and modernity. Vol. 2, № 27. pp. 67–74.

19. Vasylyuk O., Ilminska L. Ecosystem services. Review. 77 p. URL: https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/EcoPoslугy_web_new.pdf (access date: 09/20/2022).

20. Development strategy of the Natalina rural united territorial community for the period until 2025: draft. URL: <http://krasnodrda.gov.ua/2019/02/13/strategichnij-plan-rozvitku-naktalinsko%D1%97-silsko%D1%97-obyednano%D1%97-teritorialno%D1%97-gromadi-do-2025-roku/> (access date: 09/20/2022).

21. Integrated help of the Natalina Territorial Community - Krasnodr District State Administration. URL: <http://krasnodrda.gov.ua/integrovana-dovidka-natalinskoj-teritorialnoi-gromadi/> (date of application: 09/20/2022).

22. Project of the Kharkiv Oblast Development Strategy for 2021-2027. Kharkiv, 2020. P. 97–99. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1026/102538/files/Strateghiya.pdf> (access date: 10.10.2022).

23. National report on the state of soil fertility of Ukraine / edited by S. A. Balyuk, V. V. Medvedev, O. G. Tarariko, V. O. Grekov, A. D. Balaev, Kyiv, 2010, pp. 15–37. URL: http://www.iogu.gov.ua/wp-content/uploads/2013/07/stan_gruntiv.pdf (access date: 11/10/2022).

PECULIARITIES OF THE STRATEGIC ECOLOGICAL ASSESSMENT OF THE TERRITORIES OF SETTLEMENT COMMUNITIES AS A MECHANISM FOR PROMOTING SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Reshetchenko A.I., Shapovalov O.I.

Reshetchenko A.I., PhD (Engineering), O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, ORCID: 0000-0003-0767-8597, alena.reshetchenko@gmail.com

Shapovalov O.I., O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, neko.a2014@meta.ua

Strategic environmental assessment is one of the tools for promoting sustainable development by ensuring the protection of the environment and public health and integrating environmental requirements during the development and approval of state planning documents, which is especially relevant for territorial communities formed within the framework of Ukraine's decentralization reforms. The article examines the main challenges that territorial communities may face when implementing community development strategy tasks and mitigating measures to minimize the negative impact on the environment using the example of a strategic environmental assessment (SEA) of Natalyn territorial community in Kharkiv region. A SWAT analysis of the current environmental situation of the Natalina territorial community was developed, regional and local strategic goals, provided for by the Development Strategy of the Kharkiv region and the Natalina community, were analyzed. A description of the main factors that can limit the implementation of a complex of environmental protection and ecologically safe management solutions in the SEA section regarding the provision of recommendations for mitigating the negative effects on the state of the environment is given. Such challenges are: peculiarities of spatial characteristics of communities, natural resource potential, low concentration of human resources, peculiarities of architectural and planning measures in rural areas Strategic environmental assessment is one of the tools for promoting sustainable development by ensuring the protection of the environment and public health and integrating environmental requirements during the development and approval of state planning documents, which is especially relevant for territorial communities formed within the framework of Ukraine's decentralization reforms. The problematic field of decentralization

of rural settlements is analyzed, which manifests itself in the solution of problems of economic and social direction as the first priority, while the issues of environmental protection do not have a priority in the solution for settlement territorial communities. The article examines the main challenges that territorial communities may face when implementing community development strategy tasks using the example of a strategic environmental assessment (SEA) of Natalyn territorial community in Kharkiv region. A SWOT analysis of the current ecological situation of the Natalina territorial community was conducted, regional and local strategic goals, provided for by the Development Strategy of the Kharkiv region and the Natalina community, were analyzed. A description of the main factors that can limit the implementation of a complex of environmental protection and ecologically safe management solutions in the section of the SEA on providing recommendations for mitigating possible negative effects on the state of the environment is provided. Such challenges are: peculiarities of spatial characteristics of communities, natural resource potential, low concentration of human resources, peculiarities of application of architectural and planning measures in rural areas, remoteness from administrative centers, limited access of communities to all the benefits of ecosystem services. It is noted that the strategic environmental assessment report should be used not only as a documented description and assessment of environmental consequences, but also as a component of integrated management of resources, natural potential and land use planning. After all, the stability of the system is determined in its mutual, parallel development of the spheres of economy, ecology and society, which is the basis of sustainable development.

Key words: *strategic environmental assessment, sustainable development, environmental security, territorial community, mitigating measures.*